

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8⁻, ZA DIJAKE KRON 6⁻; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10⁻, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13⁻

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 25. NOVEMBRA 1915 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 13.

*Na griček nizki ta srčno
jaz pokleknila bom,
in gorko, kakor prej nikdo,
solzeč molila bom.*

*Saj griček drugim ni enak,
to je nagroben grič,
pod njim počiva mlad vojak,
oh, meni drag mrtič.*

Današnja naslovna slika je original VI. skupine razglednic „Vojska v slikah“.

Slovenci, poslužujte se pri vsaki priliki teh razglednic!

Besni invalid na fortu Ratonneau.

(Dalje.)

Po tej grožnji sta oba molče pobrala svoje stvari in sta ostalo pustila pri miru; vedela sta, da je zgoraj velika množina kamenja nakopičena, ki bi mogla pod strmo steno vse razdrobiti. Ko sta prišla v Marseille k poveljniku, je bil ta že vznemirjen, kajti Basset mu je že vse povedal; poslal

zvečer poslal nekaj krogel, da bodo čez reko zazvenele.«

»Resnično, on strelja!« je rekel neki častnik in vsi so tekli k oknu zgornjega nadstropja. Kak prizor! Na vseh koncih forta so topovi odprli svoja ognjena žrela, krogle so brenčale po zraku, v mestu se je množica z velikim vpitjem skrila in le posamezni so hoteli dokazati svoj pogum ter drzno gledali nevarnosti. Pa bili so

Francoeur zasluži že zaradi tega, da je pomiloščen.

Ta način razsvetljave je imel drug učinek, katerega noben človeški namen ni imel; rešil je Rozaliji in njenemu otroku življenje. Oba sta v mirno plavajočem čolnu zaspala in Rozalija je videla v sanjah svojo trpečo mater. Vprašala jo je, zakaj tako trpi? In zazdelo se ji je, kakor da bi slišala glasen krik:

»Moja kletev peče mene in tebe, in če mogla me ne boš rešiti, morala v večnem bom trpljenju biti.«

Hotela je še več govoriti, pa Rozalija je bila ostrašena. Gledala je zavitek svetlobnih krogel, ki so se čarobno svetile, zraven sebe je pa zaslišala nekega mornarja:

»Krmite na levo, če ne, potopimo neki čoln, v katerem sedi žena z otrokom.«

In že je zabučal mimo nje prednji del velike ladje, ki plovejo po rekah, kakor odprto žrelo kita, obrnilo se je sicer na levo, a vendar je ob strani potegnilo za seboj njen čoln.

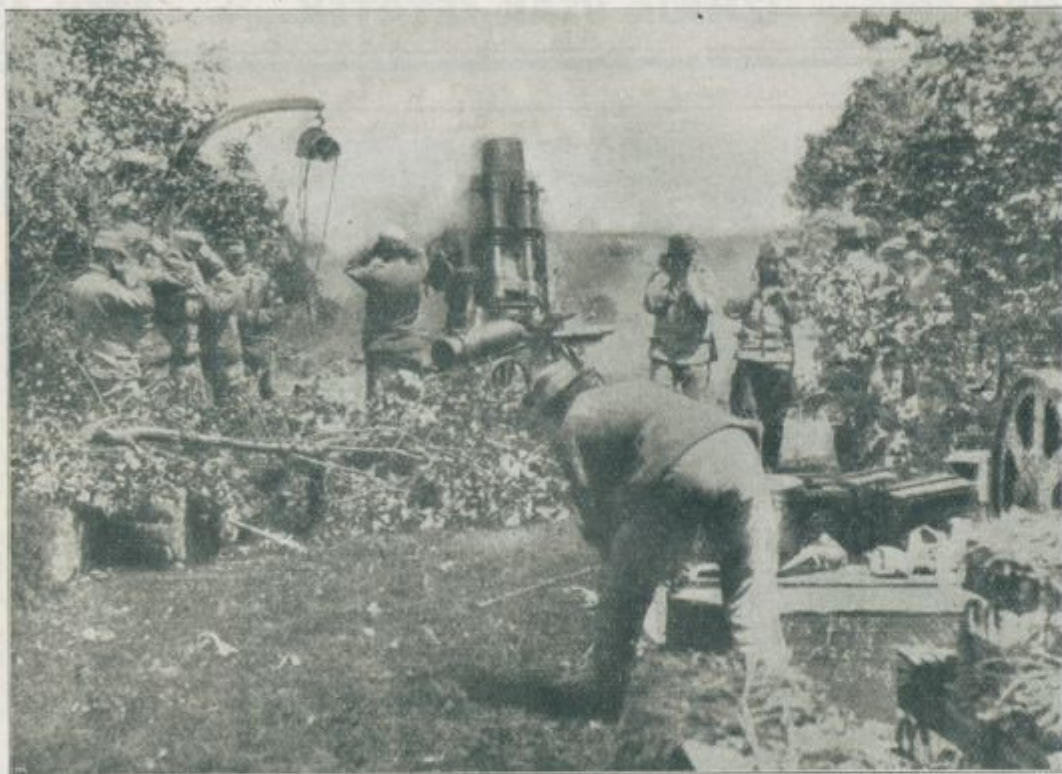
»Pomagajte mojemu otroku!« je ona zakričala, in kljuka nekega vesla jo je priklopila k veliki ladji, ki se je kmalu ustavila.

»Če bi ne bilo tega umetnega ognja na fortu Ratonneau,« je rekel mornar, »bi Vas jaz ne bil videl in nehote bi Vas bili potopili. Kako pa pridete tako pozno in sami na vodo? Zakaj nam niste dali kekega znamenja?«

Rozalija je hitro odgovorila na vprašanje in je nujno prosila, da bi jo spravili v hišo poveljnika. Mornar ji je iz usmiljenja dal svojega pomočnika za vodnika.

Ko je prišla k poveljniku, je videla, da je vse vznemirjeno. Prosila ga je, naj se spomni svoje obljube, da bo njenemu možu odpustil tri pogreške. On je tajil, da bi bil govor o takih pogreških, tožila je samo o šalah in muhah, to je pa vražja resnoba.

»Tako je krivda na Vaši strani,« je mirno rekla gospa, ker je čutila, da ima

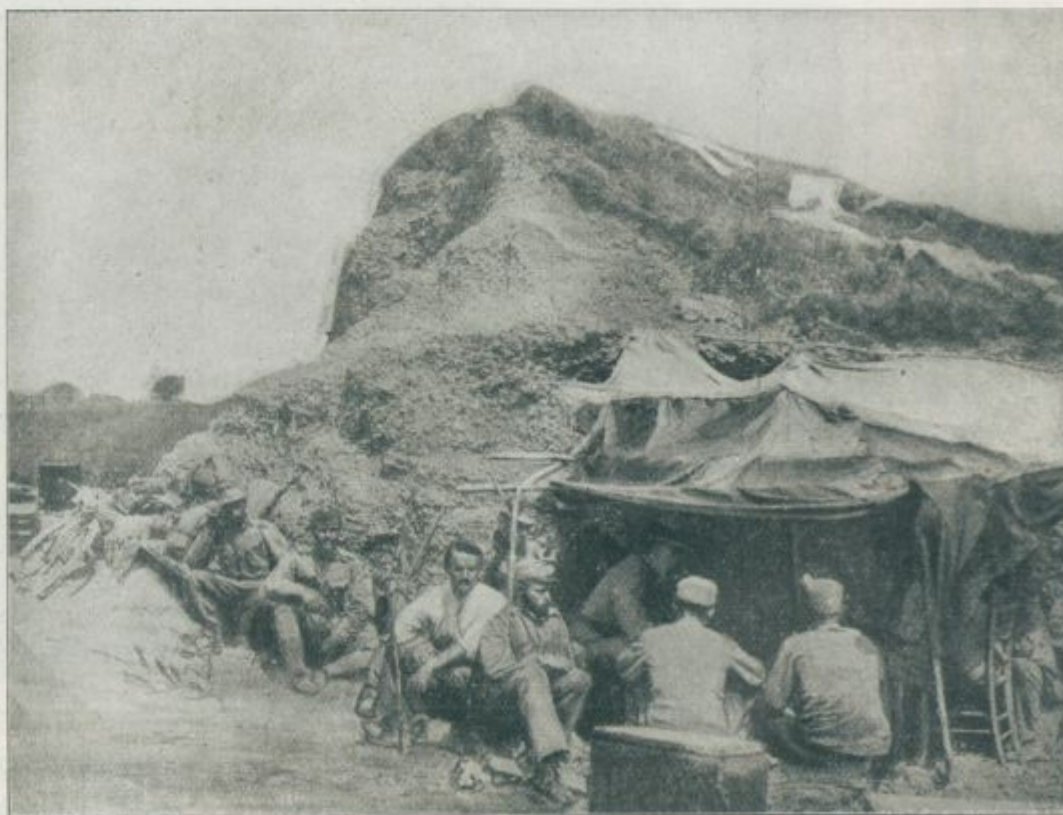
Avstrijski možnar v »pogovoru« z Italijani.

je oba z vozom nazaj k fortu, da bi obvarovala gospejine stvari pred pretečim dežjem, in zopet druge je odposlal, da bi poiskali gospo z detetom. V tem času je pa zbral pri sebi častnike, da bi z njimi stvar prerešetal, kaj bi bilo treba storiti. Skrb tega vojnega sveta se je obrnila posebno na izgubo lepega forta, če bi ga oni res poglal v zrak; kmalu je pa prišel odposlanec mesta, kjer se je stvar že tudi raznesla, in je rekel, da je razpad najlepšega dela mesta neizogiben. Vsi so bili prepričani, da se ničesar ne sme s silo storiti, ker časti se ne more doseči v boju proti nemu možu, pač pa se more s popustljivostjo odvrniti grozna izguba; spanec bi Francoeurjevo divjost končno le premagal, potem naj srčni ljudje fort preplezajo in njega naj zvežejo. Komaj je bilo to sklenjeno, že sta prišla oba vojaka, ki sta pripeljala Rozalijino posteljo in drugo pohištvo. Prinesla sta Francoeurjevo naročilo, da mu je namreč vrag izdal, da ga hočejo v spanju ujeti, on jih pa svari iz ljubezni do nekaterih tovarišev, ki naj bi se rabili pri tem početju, naj tega ne poskušajo, ker on bo mirno spal v svoji zaklenjeni smodnišnici z nabitimi puškami, in preden bi kdo mogel vrata vlomiti, se bi on že zdavno zbudil in bi smodnišnico z enim strelom poglal v zrak.

»Ima prav,« je rekel poveljnik, »ne more drugače storiti, mi ga moramo izstradati.«

»Saj je vendar vso zimsko zalogo za nas spravil tja gori,« je pripomnil Brunet, »najmanj pol leta lahko čakamo; tudi je rekel, da mu bodo morale mimo plavajoče ladje, ki naj bi mesto preskrbovale z živim, veliko carino dajati, če ne, jih bo potopil in v znamenje, da ponoči ne sme nihče brez njegovega dovoljenja pluti, bo

zato obilno poplačani. Francoeur je s svetlo lučjo izstrelil sveženj raket iz neke havbice v zrak in zavitek svetilnih krogel iz nekega možnarja, za temi je pa poslal še brezštevilno drugih iz pušk. Poveljnik je

Vojaško taborišče na doberdopski planoti.

rekel, da je to izvrsten učinek, on se ni nikdar upal umetnega ognja spuščati iz metalnih strojev v zrak, a umetnost postaja s tem pravzaprav meteorična, in

tudi ona svojo usodo, »saj sem Vam pravila o stanju ubogega moža, vendar ste mu zaupali tako nevarno mesto, obljubili ste mi, da bodete molčali, vendar ste vse

povedali svojemu služabniku Bassetu, ki nas je s svojo neumno modrostjo in rado-vednostjo spravil v tako nesrečo; ne moj mož, ampak Vi ste krivi cele nesreče. Vi

Francoski general Joffre in italijanski kralj Viktor Emanuel I. pri južini na avstrijsko-laški bojni črti.

se morate zaradi tega zagovarjati pred kraljem.«

Poveljnik se je branil proti očitaniu, da bi bil Bassetu kaj povedal, ta je pa priznal, da ga je poslušal pri samogovoru, in tako je bila vsa krivda zvrnjena na njega. Stari gospod je rekel, da bi se cel dan rad pustil pred fortom streljati, da bi kralju poplačal krivdo s svojim življenjem, a Rozalija ga je prosila, naj se nikar ne prenagli in naj pomisli, da ga je že enkrat iz ognja rešila.

V poveljniki hiši so ji odkazali sobo, in spravila je svoje dete k počitku, sama je pa premišljevala in prosila Boga, naj ji pokaže način, kako bi rešila svojo mater iz plamenov in moža prokletstva. Kleče je trdno zaspala in zjutraj se ni spomnila nobenih sanj, tudi nobena pametna misel ji še ni prišla. Poveljnik, ki je že zgodaj

poizkusil fort napasti, se je čemerer vrnil. Sicer ni izgubil nobenega moža, a Francoeur je izpustil mnogo krogel desno in levo in nad njihovimi glavami s tako spret-
nostjo, da so se imeli zahvaliti za svoje življenje edino njegovi prizanesljivosti. Reko je zaprl s signalnimi streli, tudi na veliki cesti se ni smel nihče peljati, skratka, ves promet v mestu je bil za en dan ustavljen in mesto je grozilo, če ne bo poveljnik previdno ravnal, ampak bi ga mislil, kakor v sovražnikovi zemlji, oblegati, da bo meščane pozvalo pod orožje in bo z invalidom že kmalu opravilo. Tri dni se je poveljnik tako držal. Vsak večer je mesto okraševal umetni ogenj, vsak večer je Rozalija poveljnika spominjala na njegovo obljubo prizanesljivosti. Tretji večer ji je pa rekel, da je napad določen na drugi dan, mesto je popustilo, ker je ves promet moten in nastane lahko lakota. Sam bo napadel vhod, medtem bo pa drugi del na drugi strani skrivaj poizkusil preplezati zid, tako da bodo ti morebiti prej prišli njenemu možu za hrbet, preden bi mogel skočiti k smodnišnici; to bo stalo

precej ljudi, izid je negotov, vendar pa hoče od sebe odvrniti sramoto, da je vsled njegove bojzljivosti besen človek postal tako domišljav, da misli, da more kljubovati celemu mestu; največja nesreča mu je ljubša kakor ta sum. Svojo stvar s svetom in Bogom je spravil v red, tudi Rozalija in njen otrok ne bodeta v oporoki pozabljena. Rozalija mu je padla k nogam in ga je vprašala, kakšna bo usoda njenega moža, če bo v tem napadu ujet. Poveljnik se je obrnil in je tiho rekel:

»Smrt neizogibna, njegova blaznost bi pred vojnim sodiščem ne bila priznana, ker je v njegovem dejanju mnogo razsodnosti, preudarnosti in premetenosti. Vrag se ne da postaviti pred sodišče, on mora zanj trpeti.«

Rozalija je bridko jokala, vendar se je slednjič pomirila in je rekla, kaj pa, če bi ona fort brez krvoprelitja, brez vsake nevarnosti spravila pod poveljniki-kovalost, ali bi potem njegov prestop kot blaznost zadobil pomiloščenje? —

»Da, to prisegam,« je rekel poveljnik, »toda zastoj je, Vas sovraži pred vsemi

Italijanski vojaki zidajo utrdbe na meji.

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuba.

(Dalje.)

Zvijahno so obrnili pozornost Piryjevo na brezpomemben dogodek in v trenutku sta imela on in sestra železje na rokah. Odpeljali so ju. Vendar je bil en stražnik nevarno ranjen. Ko je Debbie šla skozi vrata, je zaničljivo pogledala gospoda Maxwella in dejala:

»Jaz vem, kdo ste. Da ste figovec, tega pa nisem vedela. A Vaša ura je prišla.«

On je zardel in ni odgovoril niti besedice. Stal je kakor okamenel. Nato so ga surovo potisnili na dvorišče, kjer so stražili brata in sestro. Ni dolgo trajalo, ko so izgnali na dvorišče tudi stara dva, očeta

in mater. Bila sta potrta, a vdana v svojo usodo.

Razdejanje se je nadaljevalo. Stražniki so zato rabili mnogo časa, tudi se jim ni nič mudilo; z največjo mirnostjo so vršili svoje delo. Velikega škotskega psa so morali poditi vedno iznova od hiše. Potem so šli v stranska poslopja: pure, gosi in kokoši so pregnali. Navsezadnje so še enkrat vse preiskali, da bi pač ne ostalo kje še kakšno živo bitje.

Bilo je že tri popoldne in stražniki so že dobili povelje za odhod, ko sta prihajala gospod Hamerton in gospodična Moulton s ceste skozi gosto množico na dvorišče. Čisto slučajno sta bila priča strašnega prizora. Jahala sta popoldne na izprehod, in velika črna množica na polju in na nasipih okoli Lisheena je vzbudila njuno rado-vednost. Stražniki so ju spoštljivo pozdravili. Gospod Hamerton se je okrenil proti okrajnemu nadzorniku in se kmalu živahno pogovarjal z njim. Gospodična Moulton pa se je medtem obrnila k Debbie, da bi izvedela za vzrok nesrečnega dogodka. Ko je zagledala jeklene vezi na

rokah, jo je pretreslo; močno razburjena je dejala stražniku:

»Verig pač vendar ni potreba?«

Stražnik ni nič odgovoril, temuč samo pokazal na ranjenega tovariša, ki je nekoliko oddaljen ležal na slami. Debbie je še vsa živela v mučnem odkritju prejšnje noči in v jezi in razburjenosti radi izgona iz domače kočice; povabila je glavo in se poglobila v težak molk. Od te strani si ni želela sočutja. Claire je okrenila konja od nje. Debbie je povzdignila pogled in videla, kako se je gospod Hamerton pogajal z biričem in zdelo se je, da mu je predlagal, naj bi smeli izgnanci spet nazaj. In kakor se je zdelo, je bil birič pripravljen; kajti Debbie je slišala govoriti stražnike. Gospod Hamerton je potegnil iz žepa zapisnik in skrbno zapisoval, ko je pristopil k njemu gospod Maxwell in mu nekaj dokazoval. In gospod Hamerton je spet vtaknil svoj zapisnik nazaj in zmajal z glavo, kakor bi bila zadeva neizpeljiva.

Debbie je ves dogodek zasledovala z žarečimi očmi in mrmrala med škripanjem zob:

in včeraj je zavpil eni izmed naših prednjih straž, da fort preda, če bi mu mogli poslati glavo njegove žene.»

»Jaz ga morem,« je rekla gospa, »in jaz hočem njemu dati zopet mir; saj bi vendar ž njim umrla, torej je zame le dobiček, če umrjem od njegove roke, s katero sem poročena s sveto prisego.«

Poveljnik jo je prosil, naj se dobro premisli, vprašal jo je pa po njeni nameri in upiral se ni niti njeni prošnji, niti njenemu upanju, da bo tem potom odšla gotovemu poginu. (Dalje.)

Mali bobnar.

Bilo je v švedskem taboru.

Solnce še ni izšlo, le svetloškrlatna barva na vzhodnem horizontu je naznajala bližajoči se dan. Vojaki so še spali po šotorih, le koraki straže so motili jutranji mir. Zarja na vzhodu je postajala vedno bolj rdeča, dan se je vedno bolj bližal. Iz nekega šotora se je prikazal deški obraz. Bil je to Olle, bobnar in ljubljenelec cele stotnije. Ko je stopil na plano,

je široko zazdehal, pretegnil si ude in pogledal proti vzhodu na nebo.

»Vedno pride prekmalu,« je mrmral sam s seboj. Mislil je namreč pri tem na tisto uro, ob kateri je moral vstati.

Eden izmed vojakov, ki so stražili, se mu je približal.

»Zdi se mi, da gledaš, ali je že čas, ali ne,« je rekel vojak.

»Drugega dela nimam,« mu je odgovoril Olle. »Bo li že kmalu dan?«

»Ne bo dolgo trajalo, in tedaj pa le boben v roke.«

Olle je še enkrat zazdehal, zlezel nazaj v šotor in se takoj vrnil z bobnom v roki. Ko si ga je privezal, se je napotil k straži.

»Si že pripravljen?« ga je vprašal vojak.

»Jaz sem vedno pripravljen,« reče Olle naglo. »Toda povej mi, ali danes odrinemo?«

»Pravijo.«

»Za vsak slučaj bi boben napel.«

»Jaz mislim... Toda sedaj bi bilo dobro, da začneš, ker solnce že vzhaja.«

Olle je pogledal na solnce, ki se je kot ognjena krogla vzdigovalo iznad hori-

zonta in pošiljalo žarke na zemljo. Oblački so se razdelili, razpršili v nič in naenkrat je postalo nebo svetlomodro. V daljavi, na poljskem dvorišču, se je oglašil petelin, ptiči v zraku so začeli peti.

Olle se je moško postavil in zgrabil za tolkače.

»Sedaj začnem.«

In začel je.

»Taram-ta-tam-taram-tatam.«

Paličice so tako hitro udarjale ob boben, da so se komaj videle. Zdelo se

Zapadno bojišče: Francoski vojaki oblivajo nemške postojanke z gorečimi plini.

Na italijanskem bojišču: Brivnica pod milim nebom.

je, da jih goni stroj. Ollejeve oči so se svetile in ustni sta se smehljali. Kri je krožila hitreje in srce mu je bilo v taktu z udarci na boben. Mislil je, da je on bog jutra, ki kliče ljudi k boju in delu. Zdelo se mu je, da vse misli nanj, ker se zvoki njegovega bobna razlegajo po vsem taboru, se vzdigujejo k nebu in se razprostirajo po okolici, prodirajo v šotore in vzbujajo

»Izdajalec in morilec! Vrv ti ne odide!«

Ko so stražniki preiskali vsa poslopja in izgnali vsako živo stvar, so prišli nazaj. Po kratkem premišljevanju so se napravili, da bodo porušili kočjo. Stara dva, oče in mati, ki sta dotakrat sedela topa in vdana v svojo usodo, sta začela obupno jokati in tarnati. Zadnje upanje je bilo uničeno. Dokler je stala kočja, je bilo še zmerom mogoče, da bi se vrnili na staro poslastvo, a zdelo se je, da je bilo nepreklicno sklenjeno, da se to nikoli več ne zgodi. Med gosto stisnjeno množico od zunaj je začelo vreti, ko ji je krič in plač prišel na uho, in celo kamen je zašel na slamnato streho, na kateri so bili stražniki. Mračilo se je že in stražmojstra je očitno začelo nekaj skrbeti. Imel je še dolgo pot, in kaj se lahko ne zgodi v varnem okrilju noči. Nemirno je pogledoval na uro. Zopet je jezdit gospod Hamerton k načelniku, najbrž da bi ugovarjal radi razdejanja hiše. Takrat se je zdelo, da je dosegel uspeh; načelnik je že dvignil roko, da bi ustavil razdiranje strehe, a spet je pristopil go-

spod Maxwell in nekaj dejal, kar je izpremenilo uradnikovo namero. Bilo je tako nezaslišno izdajstvo, da je še stari potrpežljivi oče dejal:

»Prokleti lopov! Ali je to zahvala, ker smo te sprejeli in te napravili za dostojnega človeka?«

Njegova stara žena pa ga je mirila:

»Prepušti vse božji pravičnosti. Samo da smo imeli mi dober namen, pa je vse dobro.«

Pierry je med policaji glasno zavpil: »Da, pustite lopova Bogu in vrvi, ki mu je že davno namenjena!«

Temna rdečica je oblila obraz gospoda Maxwella, ko je videl, da je na tak način postal središče splošne pozornosti. Rdečica se je izpremenila v blede prepadenost, ko je zapazil, da ga gospod Hamerton in gospodična Moulton začudeno opazujeta. Toda ni imel časa, da bi se mudil s čuvstvi.

Stemnilo se je. Med golim tramovjem se je mudil še zadnji sijaj poslavljajočega se dneva in še enkrat obsijal žalostno raz-

dejanje. Okno je bilo takoj iz začetka razbito. Vrata so razbita visela na polomljenih tečajih. Žalostno opravilo je bilo dokončano. Stražmojster je spet pogledal na uro, poslovil se od gospoda Hambertona, dvignil roko v pozdrav gospodični Moulton, potegnil sabljo in ukazal svojim ljudem nastopiti.

Gospod Maxwell je zrl z žalostnim in resnim pogledom brata in sestro; zdelo se je, da ne ve, kaj bi storil. Vsled nenadne misli je stopil k Debbie, ki je sedela, obdana od stražnikov, na stari dvokolnici in ravno vstala, da nastopi svojo pot v ječo. Pogledala mu je brez strahu ostro v oči, da je povsobil obraz. Vendar je moral nekaj reči.

»Ne obsojajte me pretrdo,« je prosil. »Zdaj Vam ne morem razložiti. Enkrat boste razumeli in odpustili.«

Ob pogledu na bolestne in trudne poteze na njegovem obrazu se je vzbudila v srcu deklice stara, pridušena ljubezen. Njegovo obličje ni kazalo drznosti in nesramnosti izdajalca, temuč samo prosečo željo po sočutju. Toda prišel je spomin na

vojake iz spanja. In kako mu je šlo to opravilo hitro izpod rok! Bobnanje se mu je zdelo najlepše, kar si je mogel zeleči.

Ni dolgo trajalo, in učinek bobnanja se je pokazal. Naenkrat je tabor oživel.

deli na tem svetu in dodal: »Zgodi se volja božja!« In res smo nekaj dni potem dobili žalostno sporočilo, da je v hudi bitki junaško žrtvoval svoje mlado življenje za domovino. Ta žalostna novica je

dohitela smrt krepkega in vrlega mladeniča; služil je pri 27. domobr. pešpolku. 14. decembra 1914 je padel za domovino v najlepšem cvetu mladosti. Rojen je bil 21. septembra 1893 na župi št. 16 v do-

Mihael Kofol
padel na sev. bojišču.

Mihael Kovač
padel v Galiciji.

Anton Fašalek
padel pri Lvovu.

Anton Pilar
padel ob Dnjestrju.

Vinko Kolenc
padel pri Varšavi.

Jožef Goličnik
padel januarja 1915.

Povsod so hiteli vojaki iz šotorov. Še popolnoma omoteni od spanja so letali med šotori semtertja. Vse je bilo polno gibanja in življenja, ves tabor je bil podoben razdraženemu mravljišču.

»Prokleti pritlikavec, kako ti bobna,« so kleli vojaki med seboj.

Toda Olle je bobnal nemoteno naprej.

»Ali ne boš takoj nehali!«

»Ne bom še ne; tako bobnanje se mi zdi zabavno. Storite svojo dolžnost, in jaz storim svojo!« (Dalje.)

pretresla vse domače, njegove prijatelje, ter vse sorodnike in znance; vsakdo ga je rad imel, ker je bil jako priden, varčen in zgleden mladenič. Zato je bil povsod priljubljen in spoštovan.

Počivaj v Bogu!

† **Mihael Kovač.**

Na sneženih galiških planjavah, borečega se v hudih bojih za domovino, je

bovški fari. Naj mu bo Bog plačnik za vrlo izpolnjeno dolžnost v brambi domovine.

Počivaj mirno, dragi Miha! Na svidenje nad zvezdami! Ti kličemo žalujoči ostali starši, bratje in sorodniki.

Na tuji zemlji zdaj leži
neznan, nemilovan;
ne križ, ne kamen ne stoji,
kjer on je pokopan...

† **Anton Fašalek**

iz Hrastja v ljutomerskem okraju je služil od novembra lani pri trenu na Goriškem; letos, aprila meseca, pa je bil dodeljen kot infanterist 47. pešpolku.

Dne 22. junija je bil ujet v Galiciji, blizu Lvova. Ko je hotel ubežati Rusom, je dobil od zadaj strel v glavo, padel je in s klicem: »Jezus, Marija, pomagajta mi!« izdihnil.

Bil je najstarejši sin, star 25 let. Njegova smrt je domače, ki imajo ve-

† **Mihael Kofol,**

rojen 22. septembra 1896. v Drobočniku, pri Sv. Luciji ob Soči. Ravno se je bil izučil za čevljarja, ko je dobil poziv k naboru. V službovanje je odšel aprila 1915. Domov je pisal večkrat, da se mu dobro godi in da ga imajo njegovi višji radi. Že po kratkem času se je moral podati na bojišče. A tudi z bojišča je večkrat pisal svojim domačim in pripovedoval: »Klical sem na pomoč Boga in Marijo, in moje klicanje ni bilo zaman. Po končani bitki sem ostal zdrav in nepoškodovan, akoravno je tekla kri v potokih.« — Pisal je še par ur pred smrtjo pismo, v katerem je izrazil, da se bomo težko še kdaj vi-

Pogled na goriško deželno umobolnico v št. Petru pri Gorici.

preteklo noč in zadušil vsako toplo čustvo. —

»Tam gori je, ki Vas bo sodil. Vi se veste, zakaj!«

»Jaz ne vem, kaj mislite. Bog mi je priča, da Vam in Vašim nisem storil najmanjše krivice. Kmalu boste razumeli in vse se bo razjasnilo.«

»Svoje dni, ni dolgo od tega, sem Vas pridržala, ko ste hoteli v svet. Bog mi odpusti! Pojdi svojo pot, vrag naj bo Tvoj spremljevalec!«

In sunkoma si ogrnivši šal čez glavo, pri čemer ji je pomagal stražnik, se je pridružila bratu. Za njima sta stopila oče in mati, da bi se poslovila.

»Bog z Vama in naj Vaju čuva,« je dejala mati ihte. »Nikoli še ni imela mati boljšega sinu in boljše hčerke. Bog z Vama in naj Vaju čuva, vrnita se kmalu! Vsi smo v božjih rokah.«

In poljubila je večkrat jokajočega sina in ihtečo hčerko. Stari oče pa ju je poljubil molče in jima bolešno stisnil zvezane roke ter se solznih oči obrnil v stran.

Gospod Maxwell je bil sedel daleč

proč v kotu dvorišča na razbito samokolnico. Okusil je človeško bedo v najglobokih nižinah. Povesil je glavo in si jo podprl z obema rokama. Tako je sedel in premišljeval, ali je še kdo bolj nesrečen na svetu od njega; medtem se je vedno bolj mračilo. Odšel je bil z doma na velikansko podjetje; vse se mu je uničilo. Usoda mu je bila protivna. Sovražne so mu bile razmere, kar je bilo še hujše, in napram njim je bil popolnoma brez moči. Njegova namera, ljudi gmotno in duševno dvigniti, se mu je zdela tako neumno smešna, da se je moral trpko nasmejati. Sesti k obedu, ko nad mizo visi Damoklejev meč, bi bila predrznost. Blaznost pa je bila, hoteti dvigniti ljudstvo, na katerem leži strašni pritisk veleposestva. V koči irskega kmeta ni prostora za knjige, temuč samo za kramp in lopato, ki kopicata bogastvo drugim.

V to strašno temo žalosti in bolesti mu je vendar posvetil svetel žarek: možnost, v drugih razmerah in na drugi podlagi delovati z boljšim uspehom. Gospod Maxwell ni bil samo mrzel teoretik ali prena-

pet sanjar, da bi bil vse popustil ob prvem neuspehu. Dogodki niso povzročili, da bi bil njegov položaj nevzdržljiv, vendar so mu ga napravili strašno težkega ob trpki bolesti, ki jo je čutil ob trpljenju družine Mc Auliffe, družine, s katero je kolikor-toliko srečno živel. Ob misli na očeta in mater je čutil globoko pomilovanje, ravno tako s sestro in bratom, ki sta bila postala tudi njemu sestra in brat. Globoko mu je seglo v srce razdejanje in opustošenje doma njegovih dobrotnikov. Najbolj ga pa je vendar bolela misel, da so ga smatrali iz kakršnegakoli vzroka za izdajalca. Vedel je, da so napačno razlagali par besed, ki jih je dejal gospodu Hamertonu in bircu; toda to ni bil zadosten vzrok za nenadno izpremenjeno obnašanje družine proti njemu. Besede Petrove in Debbie so namigavale na nekaj posebnega, skrivnostnega. On se je poslovil od njih poln hvaležnosti, njihova srca so pa bila žaljena in sovražna. V njihovih očeh je bil izdajalec, nehvalež, brezdomovinec! Resnično, resnično, noč se ni sklonila nad nobenim nesrečnejšim, kakor je bil on.

liko posestvo, hudo zadela. Bog daj, da se veseli snidemo ob vstajenju!

† Anton Pilar

je padel na severnem bojišču 10. avgusta 1915. Rojen je bil 31. maja 1878. v Vele-

Od vojakov udomačeni divji prašiček.

sovem, v župniji Šenčur pri Kranju, po domače pri Šimencu. — Že prvi dan mobilizacije je bil poklican pod orožje; 14. avgusta se je odpeljal iz Ljubljane v Galicijo s 27. pešpolkom. Zelo težka je bila ločitev od treh bratov in treh sester, od znancev in prijateljev, posebno težko se je ločil od svoje šele malo časa poročene in ljubljene žene. Pisal je vedno veselo, da se počuti zelo zdravega. Dva dni pred smrtjo je pisal ženi: »Počutim se še vedno zdravega in dobre volje, v kratkem času na veselo svidenje!« Žalibog, ni mu bila usoda mila, da bi še enkrat videl svoj domači kraj; v najhujšem boju ob Dnjestru mu je priletela v čelo sovražna krogla, zgrudil se je in bil je na mestu mrtev. Celo hudo

zimo je preстал v Karpatih, skozi celo leto se je boril v Galiciji in bil je mnogokrat v hudih bitkah. 24. junija se je boril na vse moči pri Kolomeji, in tam bil odlikovan s hrabrostno svetinjo I. razreda. Bil je mož, pri vsakem zelo priljubljen in blagega značaja; pri njegovem polku ga je vse ljubilo in spoštovalo; bil je odkritosrčen in zelo blaga duša. Zelo nas je pretresla ta žalostna vest, ki so jo sporočili njegovi znanci, da je tako hitro preliel kri za cesarja in domovino. Ljubi Tone, težko Te pogrešamo, toda vdali smo se v voljo Večnega. Bog daj, da se enkrat vidimo nad zvezdami v rajskem veselju. Tvojo ženo, ki si jo nad vse ljubil, pa naj Bog tolaži v njeni veliki žalosti, lahka pa Tebi zemlja gališka!

† Vinko Kolenc

iz Dobrne pri Celju, padel pri Varšavi, 15. avgusta 1915. Bil je še v aktivni službi pri dragonih. S pogumnim srcem slovenskega junaka je sledil klicu cesarjevemu na sever. Skozi celo leto je bil izpostavljen sovražnemu ognju; in to dolgo, usodno leto mu ni škodoval mraz, ni bilo za njega bolezni, tudi ni bilo za njega smrtne svinčene. Zdrav, čvrst in pogumen, je izpolnjeval z veseljem dolžnost do domovine. Navduševal in tolažil je v pisnih domače, da naj vztrajajo v hudih časih, saj oni tam na bojnem polju bodo že zdržali. Vsemogočni, dobrotni Bog je hotel drugače. Ravno na veliki Marijin praznik je v svoji nedogledni previdnosti namenil tri svinčena zrna, ki so upihnila mlado, nam drago življenje. Prav gotovo ga tudi Marija ni pozabila in mu je kazala pot pred obličje božje.

Predraži naš nepozabni, bil si z vso ljubeznivo iskrenostjo vdan svojim staršem, bratom in sestram. Nenadomestna bi bila izguba, ako bi ne bilo tolažbe v sv. veri: Dobro si se vojskoval, svoj tek si dokončal in sedaj uživaš, kakor upamo, plačilo pri Bogu!

† Jožef Goličnik,

doma iz Šoštanja pri Celju, je služil pri 87. pešpolku ter padel januarja 1915. Bil je star ravno 27 let, ko je moral zapustiti svojo drago ženo in

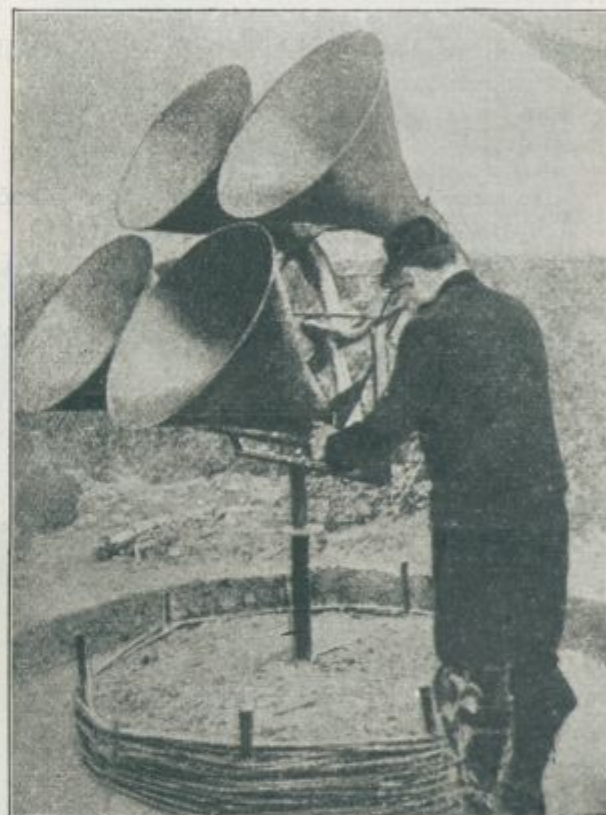
hčerko ter svoje ljube starše in sestre. Potrtega srca žalujemo za njim; težko nam je, ker smo se morali tako naglo ločiti. Ljubi Jožef, počivaj v miru!

Svetovna vojska.

Minuli teden je bilo prelite mnogo krvi. Vršile so se skoro na vseh bojiščih hude bitke.

Na laškem bojišču so po dovršeni tretji veliki bitki oznanjali vojni preroki, da je to zadnji laški napad pred zimo, a so se varali, ker sedaj se bije tam teden dni že četrta huda bitka. Italijani, ki niso dosegli v tretji bitki nobenih uspehov, hočejo izsiliti nekaj zmag, posebno se Cadorna trudi, da bi mogel položiti laškemu parlamentu,

Francoska iznajdba, s katero se more slišati že iz daljave prihod sovražnega aeroplana.

TRETJI DEL.

XIV. Na odru.

Pred Dublinom stoji lepa vila. Velika trata pred njo počasi pada proti morju. Ob poletnih večerih je moral biti razgled nad Dublinskim zalivom in nad obrežjem do tam, kjer sega v morje Breay Flead in obdaja celo sliko z zelenjem in zlatim sijem, brez primera na svetu. Tistega večera pa, ko se odigravajo sledeči dogodki, je mrzel veter podil dim parnika kakor raztrgane cunje po zalivu proti suhemu, in trata je bila v medli svetlobi žalostno mračna. Le na velikem balkonskem oknu v prvem nadstropju se je lahko videl prizor, ki je dajal sliki nekoliko luči in lepote. Velika, lepa gospa je v družabni toaleti obračala liste velikega albuma ter pri tem zabavala malega, plavolasega dečka. Kodri so padali na njegovo temnomodro obleko in na široki, fino vezani ovratnik, ki mu je zakrival prsi in rame. Deček je bil pri tem ves zadovoljen in srečen, dama trudna in izmučena. Toda v hipu je pregnala s svojega obraza trudni izraz, oči-

vidno z velikim naporom. Vzpela se je v vsej svoji velikosti, nasmehnila se lahko in se igrala s prstani. Stopil je namreč k njej gospod. Rekel je par prijaznih besed, potegnil rahlo dečka v stran in spustil zaveso, na katere je od znotraj padla mehka, rubinastordeča svetloba kandelabrova.

Posestniki vile so bili povabili k sebi v goste. Bil je še ravno četrta ure pred večerjo, tisti hudi trenutki, ko se še gostje z vsemi oziri obnašajo drug napram drugemu, ko je še gospodinja vsa nemirna in v skrbi radi pokvarjenega mesa, nesreč v kuhinji, zehajočih odmorov med posameznimi jedmi in vseh mogočih strašnih možnosti pri večerji. Gospa Mabel Outram, ki je ravno stopila iz zaščite in varstva liue pri oknu, kjer se je lahko igrala s kodri dečkovimi in pozabila samo sebe, se je prikazala na odru. Na licu ji je počival mrzel, umerjen izraz, ki ni prav nič izgubil, ko je zapazila, da jo vsi občudujejo, tudi ni izgubil, ko je slišala šepetati majhno staro damo, ki jo je motrila s svojim v želvino roževino vdelanim lornjetom.

»Hčerka božev, nebeško lepa!«

In mrzel in gladek kakor kača je bil gospod Outram. Slonel je na marmornatem okrasku ob kaminu in z zasmehljivim izrazom poslušal plitkosti profesorja etnologije, ki mu je nepoklican brbral v uho veliko, veliko brezpotrebnosti o Indiji, iz katere se je bil gospod Outram ravno vrnil. S povzdignjenimi obrvmi in z razdraženo napetimi ustnami je poslušal načitano modrost prijaznega, toda nadležnega gospoda, ki je sipal besede in končal svojo modrost:

»O eni točki Vas prosim, da mi jo razložite, in sicer samo z narodopisnega stališča — ne zgodovinskega, bogoslovnega ali modroslovnega, temuč samo z narodopisnega stališča — kajti izvzemši narodopisje ni nobene znanosti, o kateri bi se splačalo govoriti — kaj sem hotel izvedeti? Da! Narodopisno razlago skrajno čudnega dejstva, da peščica ljudi — recimo petdeset tisoč — kroti nekaj sto milijonov — o tem sem se prepričal v svojih zelo razsežnih študijah — najinteligentnejših in najbolj kultiviranih narodov na svetu?«

(Dalje.)

ki se zbere začetkom decembra, na zeleno mizo poročilo, da je solnčna Gorica v laških rokah. To bi bila vaba za laške poslance, da bi jih vodilni krogi zopet pridobili za vojsko, katere so Lahi že naveličani, ker se vojska snuje povsem drugače kakor so pričakovali. — Gorica je bila v zadnjih bitkah zelo obstreljevana. Sovražnik ji je povzročil hudih poškodb. Vse cerkve, samostani, javna poslopja so zelo poškodovana in tudi mnogo drugih hiš. Trpela je zlasti tudi Sveta gora, kjer sta cerkev in samostan zelo porušena. Tako si Lah hladi svojo jezo, ker vkljub svoji neizmerni premoči ne more nikamor naprej. Naši vojaki na laški meji stojijo kakor nepremagljiv zid v obrambi domovine. Uradno naše poročilo pravi, da se ponekod boji vrše noč in dan, posebno pri gori sv. Mihela, kjer so Lahi vzeli nekaj naših jarkov, a so jih jim naši večinoma zopet iztrgali. Sovražnik se zadnje dni trudi z napadi pri Plaveh, a napadi so odbiti, in vsi upi, obiti naše čete, splavajo Lahom po Soči. Visok sneg, ki je zapal na tirolski in koroški meji, zadržuje Lahe, ki se morajo boriti proti mrazu. Tudi bojišče od Sv. Lucije proti Krnu je bolj mirno zaradi snega in mraza. Poročila vojakov, došlih s tega bojišča, pravijo, da so naši dobro preskrbljeni za zimo s hrano in obleko. Vkljub mrazu so vojaki prav dobre volje.

Na srbskem bojišču gredo naši zavezniki hitro naprej vkljub strašnim težavam, ki jih provzročajo slaba pota in visoke gore, koder je treba preganjati sovražnika, ki se umika — a vedno obupno brani. Stare Srbije ni skoro nič več v srbskih rokah. Iz Višegrada so prodrle naše čete do reke Lim, od severa in vzhoda pa prodirajo zvezne čete proti Novemu Pazarju. Prišli so v Koršumlje. Na jugu pa prodirajo Bolgari proti Kosovemu polju, druge čete pa so v borbi s francosko-angleškimi četami, ki stremé za tem, da bi dobile stik z umikajočo se srbsko armado. Zadnji teden je bilo ujetih nad 20.000 Srbov. V najkrajšem času se odloči usoda srbski armadi.

V borbi proti Rusom so priborile naše čete po štirinajstdnevni trdovratni bojih lepo zmagó pri Čartoriskem, kjer so prodrle ruske postojanke in vrgle Ruse daleč nazaj. — Pred Rigo in pri Dvinu se položaj ni spremenil. Rusi zbirajo številne čete v Besarabiji, kjer čakajo, kako se

odloči Romunija, ki še vedno igra dvoumno vlogo, enako kakor Grška. Pritisk na ti dve državi od strani Angležev in Francozov je silen in v najkrajšem času pade tudi tukaj kocka, upajmo, da v našo korist.

Na nemško-francoski fronti ni bilo odločilnih bojev. Francozi napovedujejo tam veliko ofenzivo, a se zdi, da je grozdje prekislo.

Pri Dardanelah hočejo sovražniki baje ustaviti boje in se umakniti, ker se boje zavezniških naših čet od severa.

Na morju nemški in naši podmorski čolni pridno potaplajo sovražne ladje. Velike bojne ladje vseh držav pa se držé na varnem.

Da pri sovražnih državah ni vse v redu, kažejo spremembe v ministrstvih. Na Francoskem so sedaj zastopane pri vladi vse stranke, le stari Clemenceau ni pri koritu, zato pa tem živeje zabavlja vladi. Tudi na Angleškem so se izvršile razne spremembe. Churchill je moral zopet k armadi, ker ga niso sprejeli v bojni svet. V zbornici so govorniki poudarjali, da bi ne bilo nečastno poizvedeti, pod kakimi pogoji bi bil mogoč mir. Angleži namreč pravijo, da so rezerva zaveznikov. To je res, kajti zanje krvavé Rusi in Francozi. Srbe so takoj pustili Angleži na cedilu in tem bi se lahko odprle oči, kaj jim je pričakovati od takih zaveznikov. Glavno skrb imajo Angleži sedaj za Egipt in za kanal Suez. Po železnici Belgrad—Niš—Sofija—Carigrad, ki je sedaj v rokah Avstrije in Nemške, imajo naši prosto pot v Turčijo, odkoder lahko postanejo nevarni angleški posesti v Egiptu.

Zgodnja zima nas je iznenadila in tudi našim armadam obtežila vojskovanje. Naše vzorne čete bodo veliko trpele, toda zavest, da zmagujejo, jih bo krepila in vodila do

novih zmag. Mi pa doma moramo skrbeti, da bodo armade z vsem potrebnim dobro opremljene. Skromni moramo biti v svojih potrebah, vse moramo potrpeti; posebno pa moramo s krepostnim življenjem in gorečo molitvijo podpirati naše armade. Na bojni črti, dejal je nemški vojskovodja Hindenburg, se vedno čuti, kako ljudje doma molijo za vojake.

Zdravljenje težko ranjenega konja.

O kugi.

(Po Manzoni — »I promessi sposi« — prosto prevedel Konrad Theuerschuh.)

(Dalje.)

»Monatti« (ime je najbrž nemško, ker so te ljudi najemali v kantonih Švice, in sicer le za mesec, ker niso vedeli, koliko časa bo trajala kuga) so imeli najnevarnejše delo; iz hiš in bolnic, po cestah in trgih so pobirali mrličé in jih zagrebali, okužence so vozili v lazarete, sumljive predmete in okuženo obleko so sežigali.

»Apparitori« so hodili pred mrtvaškimi vozovi in zvonili ter opozarjali ljudi, naj se umikajo. Oboje pa so nadzirali komisarji, ki jih je za to postavil zdravstveni svet. A v splošni bedi in občem neredu so odpovedale vse vezi discipline. Hudobnežem, katerih kuga ni strašila, je splošna zmeda nudila mnogo prilike za malopridnosti.

Najgroznejše so gospodarili monatti in apparitori. To so bile popolne propalice, ki jih je bolj vabila nada na rop, kot plašila smrtna nevarnost. Komisarji in stroge naredbe niso zmogli mnogo. Prvi so večinoma pomrli, se izselili ali postali brezbrizni, ko so videli, da so pravzaprav brez moči.

Tako so posebno monatti postali neomejeni gospodarji. Vdirali so v hiše in so nalašč okuževali zdrave: otroke in starše, može in žene. Ljudje so se morali odkupiti, sicer so jih zdrave vlačili v lazarete. Tudi za svoj pravi posel so zahtevali de-

Trnovo, stara bolgarska prestolica.

narja, drugače niso hoteli odnašati trupel, čeprav so že gnila in razpadala. Z mrtvaških voz so namenoma metali okužene stvari, da bi umetno širili kužo, ki jim je postala dobičkonosno rokodelstvo.

v Manzonijevem romanu, samo par najpretresljivejših.

Zdravje in življenje je v tem času postalo že prava redkost; tako je kuža pravilo spremenila v izjemo. Mnogi deli mesta

prešerni smeh pasantov na večerni promenadi. Samo včasih je zmotil smrtno tišino hrup mrtvaških voz, stokanje bolnikov, grgranje umirajočih in tuljenje monattov. In zjutraj, opoldne in zvečer so se oglasili v stolnici zvonovi, katerim so odgovarjali zvoniki vsega mesta. Zdelo se je, da je oživelo ozračje, zganilo se nekaj silnega in nedopovedljivega, kot dih smrti in da nekaj prosi in ječi v nebo. Tedaj so prišli ljudje k oknom in so skupno molili; čulo se je samo skrivnostno šepetanje in pritajeni vzdih, iz katerih je vela žalost, ublažena s tolažbo vere.

V tem času je že pomrlo več kot dve tretjini prebivalcev; veliko jih je odšlo, mnogo jih je bilo bolnih. Pasant na cestah so bili redki in so se nekako čudno, ne navadno kretali. Najvišje plemstvo je hodilo brez plaščev in ovratnikov, duhovniki brez talarjev, menihi brez kut. Vsak je obleko po moči privil nase, da bi mazačem ne dal prilike in da bi se z robom ne dotaknil okuženih predmetov. Zunanost vseh je bila podivjana in zanemarjena. Vsi so nosili dolge brade, tudi oni, ki so se prej vedno brili. Tudi lasje so bili dolgi in nepočesani, ker niso zaupali brivcem, češ, da so z mazači v zvezi. Nekateri so nosili okovane palice, drugi pištole, da bi se jim nihče ne mogel bližati. (Dalje.)

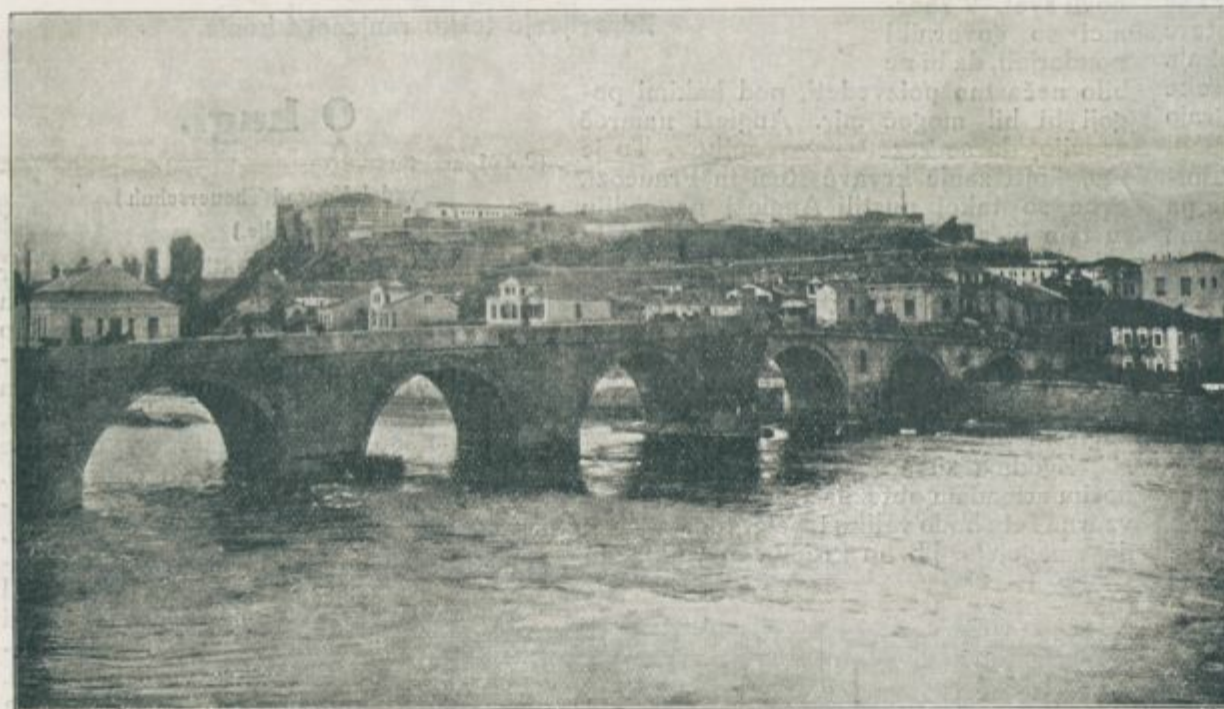

Skupina romunskih častnikov.

Še bolj kot hudobija je naraščalo praznoverje. Strah pred mazači je bil naravnost blazen. Ljudi niso vznemirjali kupi mrličev, ki so ležali v takih množinah, da so hodili po njih; vse mesto je bilo ena

so bili tako okuženi in kupi razpadajočih mrličev so razširjali tak smrad, da živa duša ni mogla strpeti v njih okrožju.

A tudi obljudenejša ulice, kjer je še ostalo par zdravih in živih ljudi, so bile

Skoplje, od Bolgarov zavzeto mesto v Macedoniji.

sama, neizmerna mrtvašnica. Bali so se samo umetnega okuženja in so bili nezaupni do vseh, do sosedov in znancev, sorodnikov in prijateljev. »Bali so se celo družinskih vezi, domače mize in zakonske postelje,« pravi Rippamonti.

Samo eden stan ni izgubil zavesti: duhovniki. Sami onemogli in umirajoči so tolažili in krepčali bolnike in s smrtjo se boreče. Samo v Milanu jih je umrlo nad 60; od devetih osem. Vse pa je vodil in izpodbujal slavn kardinal Federigo, sorodnik sv. Karola Boromejskega. »Ne bojte se kuge, če morete Kristusu oteti le eno dušo!« — je pisal svojim duhovnikom. V nezgodi, ko so odpovedala najbolj človeška čustva, se je sijajno izkazala moč religije.

Ko je šlo poletje h koncu, je sredi in koncem avgusta kuža dosegla svoj višek. Iz dolge vrste temnih prizorov, ki se vrstijo

bolj podobne potom velikega pokopališča, kjer svečan mir moti le samotni človek, če pride moliti na grobove, kot pa mestnim cestam. Vsa vrata zaprta, zapečateni ali zabita z žebli; samo popolnoma zapuščene hiše so bile odprte in poznalo se jim je, da so v njih gospodarili monatti. Na mnogih so bila z ogljem narejena znamenja, da bi monatti vedeli, kje se nahajajo mrlič ali bolniki. Vse ceste pokrite s cunjami; povsod gnojne obveze, ki so jih pometali raz mrtvaških voz, in postelje ter posteljna oprava, ki so jo ljudje vrgli skozi okna na cesto. Trupla — komaj umrlih, razpadajoča in že razpala; bolniki in umirajoči, ki so na cesti onemogli in obležali. Vse to je čakalo na mrtvaške vozove in na dobro voljo monattov.

Davno že je umolknil ropot v deavnica, drdranje voz, klici prodajalcev in

		6.847,	8.339,	10.812,
14.486,	15.708,	18.894,	18.985,	21.692,
21.811,	23.622,	24.259,	25.644,	29.824,
32.660,	34.277,	37.322,	37.373,	39.593,
40.822,	42.243,	44.092,	45.964,	48.836,
50.835,	51.310,	54.646,	56.099,	56.714,
59.130,	62.511,	63.238,	63.896,	69.355,
69.778,	74.129,	77.591,	80.160,	83.128,
84.071,	86.365,	87.831,	88.668,	92.925,
93.263,	93.681,	93.804,	96.733,	98.245,
98.506,	99.469.	— Vsaka teh številka ima po 15 pred- in 15 zadobitkov v vrednosti po 5 K. — Kdor želi imeti celoten zapisnik izžrebanih srečk, ga dobi proti odškodnini 10 vin. v pisarni »Slovenske Straže« v Ljubljani. Vsak ima pa zapisnik na razpolago tam, kjer je kupil srečke. — Dobitki so se pričeli deliti dne 10. novembra.		

Druga efektna loterija »Slovenske Straže«.

Javno žrebanje 26. oktobra 1915 je izpadlo tako-le: Dobitek v vrednosti 5000 K je zadela srečka številka 57.361; 1000 K št. 29.728; 500 K št. 65.689; 300 K št. 76.739; 200 K št. 91.787. — Vsaka teh številka ima po pet pred- in pet zadobitkov v vrednosti po 20 K; to se pravi: pet številke od navedenih številke navzgor in pet navzdol zadene v vrednosti po 20 K.

10 dobitkov v vrednosti po 100 K so zadele srečke št. 2.322, 21.776, 26.163, 40.695, 45.155, 50.839, 51.424, 74.373, 85.084, 96.811. — Vsaka teh številka ima po pet pred- in pet zadobitkov v vrednosti po 10 K.

50 dobitkov v vrednosti po 50 K so zadele srečke številke

Nenavadna skupina. Slavnj francoski kipar Jean Baptiste Carpeaux je bil eden najbolj čudnih umetnikov svojega časa in pripoveduje se o njem mnogo posebnih dogodkov. Tako n. pr. je dobil nekoč naročilo od nekega bogatega Amerikanca, naj mu skleše skupino, ki bi predstavljala Kiklopa Polifema, kako ravno zdrobi pod skalo mladega Acisa. Carpeaux je prevzel delo, toda komaj se ga je lotil, se je že skesal in se ga je hotel na vsak način iznebiti. Očitnja pri Carpeauxu niso nič pomagala; delo je odlašal od enega dne do drugega, dokler ni bogatin začel energično zahtevati naročene skupine.

Končno pa je Carpeaux nepotrpežljivega prijatelja vendar peljal v svojo delavnico in mu je pokazal veliko, robato in neobtesano ploščo.

»Tu je Vaša skupina,« je rekel kipar.

»Moja skupina? Kje neki?« je vprašal prijatelj.

»No, tu je skala.«

»Zelo lepa, toda kje je Acis?«

»Acis leži, kar je samoumevno, zdrobljen pod skalo.«

»No, in kje je Polifem?«

»Polifem? — Da, ali morda mislite, da se bo še dolgo časa obotavljal pri skali, ko je izvršil tako sramotno delo?«

Prijatelj se je zelo začudil tej nenavadni razlagi, odpoval pa je nato naročilo »skupine«.

Vpliv granat na živce. Temu vzame besedo, onemu pogled, gibanje. Nenavaden slučaj pa je vojak Bošnjak, kateremu je pretreslo možganske živce tako, da je prešel v globoko spanje. Spal je cel mesec in spi morda še zdaj, za zbadanje v nos in v hrbet se ni zmenil. Spečega so pripeljali iz Galicije v Inmost. Hranili so ga umetno, pri tem je shujšal tako, da je groza. Zdravniki upajo, da ga vzdrami in ozdravi elektrika. V Ljubljani je bil Dunajčan, katerega je vrgla granata ob razletu v zrak, bil je popolnoma nepoškodovan; vzelo mu je samo gibanje. Tega je ozdravila elektrika. Ne samo človek, tudi žival onemi vsled groze. Blebetava papiga v hiši blizu bojnega polja je frfolala splašena po zraku, ko je slišala prvič glas topov, iskala si je zavetja pred oglušnim grmenjem in se stisnila v kot med staro šaro. Več dni je ni bilo na spregled. Ko so jo našli, je poizkušala ponavljati topovski grom, pozabila je na vsako drugo besedo.

Slabo je spal. Ko je bil Napoleon I. na Pruskem, se je bil nastanil za nekaj dni v gradu mesta Scharlottenburg. Tam je imel, kakor je pravil pozneje sam, najslabšo vseh noči, katere je prespal na Pruskem. Na smrt truden je zaspal Napoleon takoj, ko se je vlegel, — kar se oglasijo neznane trobente in Napoleon in vse, kar je bilo v gradu, je planilo pokoncu. Vsakdo je domneval, da jih je presenetil sovražnik, bila je ravno polnoč, primerna ura za strahove in napade. — Trobente so umolknile. O hinavskem sovražniku ni bilo ne duha ne sluha. Vse je bilo zmedeno. Napoleon je ukazal v kratkih besedah, da preiščejo grad in okolico, da nastavijo straže bolj na gosto okrog gradu in drže pripravljene pikete, če bi se pokazal sovražnik. Napoleon se je vrnil v posteljo, a ni mogel zaspati vso noč, ker si ni mogel pojasniti, odkod je bil prišel glas trobent in je sumil, da bi bil tu skrit kak napad na njegovo osebo. Ali vse preiskave drugega predpoldneva niso dognale ničesar. Prišel je poldan in ne patrolje ne voluni niso prinesli jasnosti o položaju. Opolodne se je oglasilo zopet trobentanje: Velika ura v Napoleonovi spalnici je zaigrala.

Vojaška točnost. Slavnj grof Viljem Schaumburg-Bückerburg (umrl 1777) je trdil nekoč v častniški družbi, da izgube mine, ki so sicer jako dobro vojno sredstvo, vso vrednost, ako se ne more preračunati točno na minuto, kdaj bo nastopil razpok. Častniki so ugovarjali temu, češ, da je mogoče zahtevati točnost od ljudi, ne pa od mrtvih strojev. Nekaj dni po tem pogovoru je povabil grof častnike k sebi, sprejel jih je prav prijazno in peljal v uto na vrtu, kjer jih je čakala pokrita miza. Častniki so se gostili in zabavali, gostitelj je bil izborne volje. Ko so pa bili pri poslasticah, je pogledal gostitelj na uro in rekel: »Gospoda moja, čas je, da zapustimo naglo uto. V dveh minutah Vam dokažem, da smemo zahtevati tudi od mrtvih stvari vojaške točnosti. Le hitro, prosim!« — Častniki niso umeli, kaj jim hoče pokazati osnovelem nemške artiljerije, sledili so hitelemu na višino v vrtu, od tam so videli — kako je zletela uta v zrak. Grof je držal uro v roki in se je nasmešnil: »Točno! — Vidite, gospoda, da zahtevamo lahko točnosti povsod in jo moramo zahtevati.«

Zavrjnjeni vojvoda. Leta 1896. je znameniti igralec Haase kot 70letni starček zapustil gledališki oder, akoravno je bil duševno in telesno še popolnoma krepak. Hotel je namreč, da bi ostala slava, ki si jo je do takrat

pridobil, za vedno na isti višini. Kmalu pozneje je pod naslovom »Moji doživljaji v letih 1846. do 1896.« obelodanil vse svoje dogodke gledališkega življenja. Za najbolj zanimivo predstavo, kar jih je kdaj videl, smatra igro »Kozarec vode«, ki jo je spisal Scribés. Igrali so jo na kraljevem dvoru v Goti. Bolingbroka je igral sam vojvoda Ernst II.; druge vloge so bile porazdeljene med gospode in dame na dvoru.

Haase, ki je bil takrat direktor dvornega gledališča, je bil pri igri režiser in je moral posebno na vlogo vojvode dobro paziti. Izkušnje so bile vedno boljše, le klobuk in dolga palica sta napravljala vojvodi težkoče: mesto bi klobuk nalahno pritisnil z roko k prsom, ga je vedno stisnil pod pazduho. Haase ga je moral venomer opominjati, da naj se ravna po modi tistega časa, v katerem je živel Bolingbroses. Slednjič so se zdeli ti opomini že preneumni in zakričal je nevoljen: »Bodite vendar tiho! Saj vidite, da ne morem drugače!« Med preprirom je Haase popolnoma pozabil, ko ga ima pred seboj in misleč, da stoji pred njim navaden igralec, je zaklical energično: »Prosim Vas, tako se pač ne obnaša noben dostojen človek!«

Da ta prepri ni imel neprijetnih posledic, se je razvidelo iz igre same. Pri večerji na dvoru je vojvoda Ernst naenkrat vprašal:

»Kaj mislite, Haase, kakšno gažo bi jaz

ITALIJANSKA KRI ...

danes dobil, ako bi bil gledališki igralec. Prosim, povejte po pravici!

Haase se je nekoliko obotavljalo ter je slednjič na prigovarjanje vojvode odgovoril:

»Visokost — jaz mislim —

»No torej, kaj mislite?«

»Mislim — 800 dolarjev — pri srednjeveških gledaliških odrih.«

Med splošnim smehom je rekel vojvoda Ernst zadovoljen:

»No, potemtakem še nisem popolnoma zanič.«

Trije pastirji. Neki turist pripoveduje: »Prišel sem pred kratkim v samotno gorsko kočjo, v kateri so živeli trije pastirji Blaž, Janez in Peter. Živeli so skupno že dolgo časa v slogi in miru. V njihovi koči je vladala vedna tišina, ker so bili vsi trije prijatelji molčečnosti. Največ, kar so govorili, je bilo »dobro jutro« ali »lahko noč«. Nekega večera so sedeli ob ognjišču pri večerji. Janez je nenkrat pretrgal molk ter izpregovoril: »Danes sem videl na sosedovem travniku vola.« Po dolgem odmoru reče nato Peter zelo počasi: »Jaz sem tudi videl, pa tisto ni bil vol, temuč krava.« Tiho so jedli vsi trije naprej. Približno četrt ure je poteklo, ko je vzel Janez pipo iz ust in rekel: »Jaz bi pa vseeno trdil, da je bil vol.« Razprava je bila pri kraju. Vsi trije so se podali spat in meni ni preostajalo drugega, kot da sem isto storil. Bil sem namreč truden od potovanja ter sem pogrešal vesele družbe. Sredi noči me je vzbudil iz spanja nenavaden šum. Zapazil sem, da je Blaž vstal in začel spravljati vso svojo imovino. Ko sem ga vprašal, zakaj dela nemir, me je prosil oproščenja in razjasnil: »Spravil bom svoje reči skupaj in si poiškal zjutraj drugo domovje; tu se preveč pripravajo.«

Zdravstvo.

Mazilo za bljuvalni krč, ščipanje, napetost in dolgotrajne bolečine v črevih. Raztopi $\frac{1}{4}$ kg koštrunovega loja in $\frac{1}{8}$ kg rumenega voska, 10 g kadila, 10 g benzoeve smole, žlico muškatovega masla, žlico terpentinovnega in žlico žbičnega olja in žlico olja poprove mete. Ko se je vse razprostilo in si dobro zmešala, spravi v dobro zaprt lonček. O potrebi segrej noževico konico in namaži mazila na debelo platno. Za bljuvalni krč ga naveži na želodec, za druge bolezni na trebuh. To mazilo segreje in razžene vsled prehlada zastale snovi.

Tristo kamel! Spal sem uro dlje kot sem nameraval; — nič za to, smo pa eno uro bližje — miru.

Dobro je imeti kaj takega doma v sedanjem času, ko napada ljudi rad krč vsled vojne hrane in ni mogoče dobiti takoj zdravnika.

Za klanje in bruhanje. Vzemi vsaki dve uri žlico toplega olja, zavri na kisu par pesti vinske rute in naveži gorko na trebuh in želodec.

Za notranje gnojitve. Stolci lesno oglje in jemlji po tri žličke na dan na medu.

Rane po piku žuželke maži večkrat s toplim maslom.

Za dremavico. Kuhaj na kisu rožmarina in pelina, ožmi do dobrega in naveži na glavo; noge teri s kisom.

Gospodinja.

Mali nasveti. Pri večini receptov za golaš in podobno se nasvetuje, da se opeče najprej meso na masti, potem napraši z moko in zalije. Nekatere kuharice pa devajo moko malo prej, ko je jed kuhana, in trdijo, da je to bolje, ker se ne prismoji jed tako lahko, ker se ne prime moka kozičinega dna in ker se prebavi taka moča lažje. Te kuharice podmetejo malo moke na sladkem ali na kislem mleku in denejo k jedi kakih 10 minut, predno je kuhana, jed ima potem okus po kisli smetani. To je že res, ali marsikdaj se pomaga ravno z naprašanjem moke, da se zarumeni meso hitreje in ima prašek prepečene moke svoj osobiti okus. — Jajca in moka so draga. Za rezance vzame gospodinja lahko pol jajca, pol vode, namesto same moke pol moke in pol krompirjevega ali koruznega škroba in malo soli. Da se lažje mesi in valja, deni v testo drobec masla in zamesi z mlačno vodo. — **Magijeva juha** je boljša, če raztepeš kocko na malo mrzle vode, prepečeš malo moke na masti, zliješ stepeno vanj, pustiš malo kuhati in zaliješ z vodo, na kateri se je kuhala zelenjava. Kjer ni moke, se zgosti juha s praškom krompirjevega škroba. — **Jedem iz sesekljanega mesa** se primeša navadno nekaj pšeničnega kruha, in sicer, da se drži meso bolj vkup in da ga je manj treba. Zdaj, ko je malo belega kruha, se deva namesto njega krompir. Na $\frac{1}{2}$ kg mesa po 2—3 krompirje; ako je meso od kuhanih ali pečenih ostankov, mora biti zraven tudi jajce. — Ako hočeš spraviti ostanke kuhane ribe, da bi jih segrela, jih ne smeš pustiti v vodi, na kateri se je kuhala riba, vzemi kose lepo iz vode in spravi v suhi pokriti skledi, ribjo juho spravi posebej. Ko je čas, da segreješ, zavri najprej juho, zlij jo na ribo in pusti zavreti še enkrat počasi. Ako bi pustila kose ribe ves čas v njeni juhi, bi postala riba preslana in nevžitna. — Zdaj, ko je zabela tako draga, je treba kuhati zvečer bolj sadne in mlečne juhe. Riban ržen kruh in žlička čokolade, prevreta na mleku, je dobra večerja. — S kruhom bo treba tudi letos varčevati, kakor z vsakim drugim živilom — leto do druge žetve je dolgo, pred gospodinjjo je novo vojskino leto varčevanja. — Dveh jedi ni treba zabeliti; ako imaš kaj od pečene mesa, vzemi meso vun iz kozice in deni vanjo prikuho, da popije in poplakne mast. — Voda, na kateri se je kuhala fižol, rezanci ali vohrovi, ima v sebi redilne snovi, mora se porabiti za juho. — Slanik operi, namoči, snemi drob in kožo in razreži v kosce. Tako ga porabiš lahko namesto sardel. — Slanik

H kašlju in hripavosti so nagnjene le osebe, ki nimajo zmisla za gojo požiralnika. Usta in požiralnik je treba vsak dan izpirati z razredčenim Fellerjevim rastlinskim esenčnim fluidom z zn. »Elsa-Fluid«. To oživljajoče in razkužujoče izpiranje ne odpravi le zlih učinkov prahu, dima in vdihanih bolezenskih kali, temveč krepi tudi sluznice požiralnika ter jih usposobi, da se morejo učinkovito mrzlega zraka bolj upreti. Kdor Fellerjev rastlinski fluid na ta način rabi, se najbolje ubrani kašlja in hripavosti. To izpiranje tudi razkrajja sluz, pospešuje izmeček in lajša bolečine. 12 steklenic tega preizkušene domačega sredstva pošlje na vse kraje franco za samo 6 K lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Kdor trpi vsled zaprtja, naj vzame Fellerjeve nalahno odvajajoče rubarbarjeve kroglice z zn. »Elsa-Pillene«, ki se lahko obenem naroče. 6 škatlic stane franco samo 4 K 40 h. Vzbujaajo namreč tek, pospešujejo prebavo in so boljše nego vsa drastično učinkujoča (vsled tega črevo slabeča) odvajalna sredstva. Veselilo bi nas, ako bi se naši čitatelji na to ozirali. Fellerjeve Elsa-preparate ljudje vedno hvallijo. (f)

kovo okostnico kuhaj in porabi vodo za omake, ali zalij ž njo zelenjavo, ki dobi tako izboren okus. — Limonove in jabolčne lupinice naloži med sladkor v steklenke. Jabolčne lupine posuši za čaj, za jabolčno juho ali porabi za kis. — Storže in storžice vsake vrste zelja porabiš lahko za juho ali za solato, ali za kisanje. — Jabolčno osrčje in peške posuši in spravi za juho ali skuhaj za mezgo, tako tudi ostanke češpelj in drugega sadu. — Tudi posušene špargeljnovne lupine dajo okusno juho in dišavo. — Zelene luske fižolovega stročja otrebi vrhnje trde plasti in kuhaj z izruženim fižolom ali skuhaj posebej juho ali omako iz njih. Lahko se skuhalo cele luščine in pretlačijo skozi sito, posolijo in skuhalo do gostega, kar se rabi za dišavo in omake. Luske se skuhalo tudi za kompot. — Kostičke od pečenke razseci in prevre, dobiš dobro juho za ješprenj, kašo ali zelenjavo.

Živo srebro poloviš. Teri srebrno reč ob volneni obleki, da se ugreje, in lovi ž njo srebro.

Drobiž.

O krompirju je pisala leta 1842. »Dorfzeitung« na Češkem: Krompirjevo, že čez vsako mero razširjeno pridelovanje je škodljivo iz več ozirov. In sicer: krompir izmozga njive in potlači žitne cene. — Vpliva slabo na značaj reveža in jemlje javnosti mnogo pridnih rok, ker podpira krompir lenobo, kajti mnogo revnih družin ima dovolj hrane, če si pridela malo krompirja, in noče hoditi na dnino. — Krompir je kriv, da pešamo duševno in telesno, ker ne zadostuje človeku samo rastlinska hrana k popolnemu razvoju, posebno ne podzemljice, ki so nižje vrsta zelenjava. — Krompir škoduje revežu posebno s tem, ker se žge iz njega slab in cenen špirit, ki je zdravju še mnogo bolj škodljiv od žitnega žganja. — Krompirjeva hrana vzbuja potrebo po žganju. — Krompir je zmanjšal pridelovanje in uporabo žita. — Krompir razširi želodec; kdor vzraste ob krompirju, se čuti praznega, dokler se ni nabasal ž njim.

Taka in podobna mnenja starih ljudi gotovo niso bila brez vsake podlage. Tudi zdaj bi bilo več žita, da ga ne izpodriva povsod krompir, ki nam pa vendar ne more nadomestiti žitnega kruha.

Knjigoveznica

Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani
Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.